

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Quid sit persona, & an in diuinis sit concedenda. disp. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](#)

animaduerte, relationem, & processionem in Deo esse idem ex natura rei, etiam virtute, ut in sequentibus fieri manifestum.

Circa primam maiorem huius totius progressus animaduertendum est, intelligendam esse solum de relationibus primi & secundi generis eo loco ab Aristotele numeratis: relationem namque realem tertii generis, nempe mensurati ad mensuram, qualis est scientia ad scibile, ostendit D. Thomas in response ad primum non habere locum in Deo: eo quod in ipso relatio intelligentis ad rem intellectam, & voluntatis ad rem volitam, sint relations rationis. Cetera, quae circa eamdem maiorem dicuntur, copiose ad prædicamentum relationis sunt explicata.

Circa primam partem minoris, illiusque probationem, quæ probatur in Deo non dari relationem realem, quæ fundetur in quantitate, eo quod in Deo nulla sit quantitas, animaduertendum est. Probationem non esse satis firmam: quantitas ianque, quæ satis est, ut sit ratio fundandi relationem realem, non est quantitas molis, sed unitas, aut multitudo quocumque modo, ut ad prædicamentum relationis explicauimus: probatio vero D. Thomas loquitur de quantitate molis. Inferius autem quæst. 42. ostendemus, eiusmodi relationes, quæ tamquam rationem fundandi exigunt unitatem, ut sunt similitudo & equalitas, non esse relations reales in Deo: quod etiam D. Thomas hoc loco in response ad quartum pollicetur se eo loco praestitum, cæque de causa videtur probationem illam minoris non multum expendere.

Circa quatuor relations reales, quæ sunt in Deo, animaduertendum est, non esse quatuor res, sed tres tantum. Ratio est, quoniam licet quatuor carum diuersi, sed singulatim re ab alijs alia, nempe à relatione sibi opposita: spiratio tamen activa non distinguitur à paternitate & filiatione, quibus non opponuntur. Quare non in eo sensu dicuntur quatuor relations reales, quasi sint quatuor res, sed quia sunt quatuor rationes formales relationis realis, virtute falsorum, atque ratione inter se distincke.

DISPUTATIO II.

Vtrum divina relatio in commune uniuocum quippiam sit, an analogum ad singulas quatuor relations diuinis.

A d hanc questionem paucis dicendum est, nō esse uniuocum quid, sed analogum. Quod probari potest. Primo, quia si relatio in diuinis esset quid uniuocum ad singulas relations, vel esset illis communis communitate reali, qualia vna numero relatio esset intrinsecus omnibus quatuor relations, eo modo quo essentia diuina communis est communitate reali tribus suppositis diuinis, vel esset illis communis communitate rationis, ita scilicet ut ratio relations in illis diuideretur, & contraheretur ad paternitatem, filiationem, &c. Primum dici non potest, quia tunc quatuor relations diuina, non essent quatuor, sed una tantum: sicut tres persona diuina non sunt tres Dei, sed unus Deus, eo quod una tantum numero Deitas sit in tribus personis. Si vero detur secundum, sequitur relations diuinas constare genere & differentia, ac proinde in eis esse compositionem metaphysicam, quod cum diuina simplicitate pugnat. Consecutio probatur, quoniam nihil tunc esset, per quod relatio diuina in commune reiceretur à ratione genera-

A tis, maxime cum, eo statu, relationes oppositæ discordare non essent differre solo numero.

Secundo, relationibus constituantur ultimè supposita diuina in eis suppositorum: id autem, quod ultimum constituit suppositum, est quid incomunicabile, & primù diuersum: ergo relations diuinae in nullo uniuoco conueniant, sed se totis distinguuntur.

Est igitur relatio diuina in commune analogum quoddam proportionalitatis ad quatuor relations diuinis. Et enim, ut paternitas se haberet ad suppositum Patris, quod constituit: est enim principium referendi, & distinguendi Patrem à reliquis personis: ita se habent reliqua relations comparatione suppositorum quæ constituuntur.

QUESTIO XXIX.

De personis diuinis.

In articulum 1. 3. & 4. item in 4. questionis sequentis.

DISPUTATIO I.

Quid sit persona, & an in diuinis sit concedenda.

DISSE RIT deinceps D. Thomas de personis diuinis. Primò in generè usque ad quæst. 33. deinde de singulis in particulari. Placuit quatuor articulos propositos hac & sequenti disputatione simul explicare propter connexionem rerum, quas in eis D. Thomas pertractat.

Personæ definitur à Boëtio in libro de duabus *personæ definitione*. naturis in hunc modum: *Est rationalis natura individualis substantia*. A Richardo vero 4. de Trinitate, cap. 22. definitur, *rationalis naturæ incommunicabilitas existentia*. Vtique definitio eundem sensum habet. Et enim Boëtius, per individuum substantiam, incommunicabilem intellexit. Richardus vero nomine existentia, vel intellexit substantiam, vel existens, sumpto abstracto pro concreto: existens vero incommunicabile substantia incommunicabilis est.

Circa utramque definitionem notandum est primo. N omne, *natura rationalis*, intelligi hoc loco naturam intellectuali, quæ communis est diuina, angelicæ, & humana. Secundo animaduerte substantiam incommunicabilem, & suppositum idem esse. Quod fit, ut quecumque suppositum non est à ratione personæ, per partem illam definitionis, *substantia individualis*, hoc est, incommunicabilis, reiciatur. Reiciuntur ergo accidentia omnia, non solum quod substantia non sint, sed etiam quod substantiæ, tamen subiecti, quibus insunt, communicantur. Deinde parres omnes, substantiæve incompletae, etiam rationalis animus: eo quod communicantur, possint utriusque natura communicari suppositis, quorum sunt partes. Excluditur præterea humanitas Christi, spiratio activa, spirator, natura diuina, arque hic Deus. Esto namque haec omnia individua quædam sine completa: humanitas tamen Christi Verbo diuino communicata est, à quo sustentatur: spiratio activa, & spirator communes sunt Patri & Filio: natura vero diuina, sine in concreto sive in abstracto concipiatur, communicata est tribus suppositis diuinis. Quod fit, ut nihil horum rationem vel personæ, vel suppositi habeat. Denique per partem illam definitionis, *rationalis naturæ*, excluduntur à ratione personæ supposita omnium aliarum natu-

*Humanitas
Christi non
est persona.*

xarum ab Angelica, humana, & diuina. Ex quibus colliges, sola hæc trium naturarum supposita rationem personæ sibi vindicare. Inferes etiam, tria hæc, individuum, suppositum, ac personam, habere se tamquam superioris & inferioris: quippe cum persona omnis sit suppositum, non tamen omne suppositum sit persona: eodemque modo suppositum omne sit individuum, non tamen omne individuum sit suppositum: individua namque, non solum accidentium, sed etiam exteriora, qua ex eo capite à ratione personæ reenuntur, quod communicata sunt, communicari possunt aliis, supposita non sunt. Hæc quod attinet ad primum corum, qua propo-

*Conclusio.
Personam in
diuinis esse
coerendam.*

Quod attinet ad secundum, sit hæc conclusio. Concedenda est persona in diuinis in hæc acceptio-ne, de qua Theologi loquuntur. Hæc est de fide, vt constat ex illo symbolo Athanasij secundum versio-nem Latinam, que canitur in Ecclesia. *Alia est per-sona Patris, alia Filiij, alia Spiritus sancti.* In confessione fidei, quam scribit Damasus ad Paulinum, si quis, inquit, tres personæ non dixerit veras, Patris, & Filiij, & Spiritus sancti, aequales, & anathema sit. In Concilio Hispalensi I Lcano, 13. Confitemur Domi-num nostrum Iesum Christum eternaliiter ex Patre Deum natum, temporaliter ex utero gloriose virginis Mariæ hominem editum, & ob hoc in una persona duas nature habentem, &c. In Concilio Toletano II. in confessione fidei. *Cum relatiue tres persone dicantur.* In Lateranensi cap. Firmiter, & cap. Damnamus, de summa Trinitate, & fide Catholica, *Pater, Filius, & Spiritus sanctus tres quidem persona, & una essentia:* quod idem frequenter in pluribus, alios Concilios inculcat. Idem docent Augustinus 5. de Trinit. cap. 8. & 9. & 7. de Trinit. cap. 4. & 5. Hieronymus in epistola ad Damasum que incipit: *Quoniam vetero, & habetur in 2. tono.* Et super epistolam ad Galatas, cap. 4. Richardus 4. de Trinitate. Anselmus Monologion, cap. 76. & de incarnatione Verbi, c. 8. Denique Sancti communiter utuntur nomine personæ ad significandam personas diuinas.

Valla garrit vel potius su perbe infa-nit. Post hæc omnia Laurentius Valla 6. lib. Elegan-tiarum, cap. 34, adeò insinuit, vt, reprehendens Boetium, quod personam in significatione explicata definit, superbi insipienterque dixerit: *Huic homini Romani ostendam Romane loqui nescire. Per-sona namque non est in Deo magis quam in bruto.* Sa-tius vero illi suister intra tuos se limites continere, nec arroganter in Theologia falcem mittere. In theatro lingua Latina, verbo persona, testimonia multa ex Cicerone inuenies, quibus autem illius operis ostendit personam apud Ciceronem sepe pro homine, in ea significatione, qua à Boetio est definita, Hispanoque sermone persona dicitur, usurpari. Sane quod Hispano sermone persona in ea significatione dicitur, non aliunde, quam ex latinitate originem traxit. Quare licet apud Cicero-nem, alioquin Latinos eius temporestatibus non reperi-rettur in ea significatione, dubitandum tamen non est, saltem post illa tempora, quando Latina lingua suam amissi puritatem, vocabulum in ea signifi-catione à Latinis, ususle usurpatum. Sancti vero, & Concilia uebantur verbis in ea significatione, qua iporum temporibus erant in usu.

D I S P U T A T I O I I .

Quid dicat persona de formalitate?

*H*oc loco non disputamus, quid Petrus, Pau-lus, Gabriel, Michael, Pater, Filius, & Spiritus

sanctus, & ceteræ res, quaæ personæ, aut supposita dicuntur, addant supra naturas, quarum sunt sup-posita: ea enim disputatio ad traditionem de in-carnatione spectat: sed quod in questionem voca-mus, illud est, quid vocabulum, persona, illis omni-bus commune, de formalitate, immediate significet, atque adeò quidnam sit id, quod Boëtius & Ri-chardus suis definitionibus definierint.

Diuus Thomas artic. 4. huius quest. 4. item ar-ticulo questionis sequentis, ac plerique alii in t. d. 2. 3. & 25. vbi Doctores de hac re differunt, arbitratur, personam formaliter ac immediate dicere quid reale. Eorum sententia in hunc modum ex-plicatur. Putant vocabulum, persona, vt dicitur de humana, angelica, & diuina, significare in recto gra-dum illum, a quo vnaqueque persona, verbi grati-a, Petrus, Michael, Pater, aut Filius haberet, ut sit, quid subsistens incommunicabile, ac proinde quid distinctum a quoque alio in natura communi, cuius est personæ obliquo vero naturam ratio-nalem, cuius est persona. Quare, inquit, cum per-sonæ diuinæ à relatione habeant ut sint, quid sub-sistens incommunicabile, & vt distinguantur ab in-uisum: ut, vt quemadmodum persona in commune de formalitate dicit in recto gradu, a quo vnaqueque habet, ut subsistat incommunicabiliter, & vt distin-guantur à quacumque alia: in obliquo vero naturam rationalem in commune: ita persona diuina de for-malitate dicat in recto relationem, à qua vnaqueque persona habet, ut subsistat incommunicabiliter, & vt distinguantur à quacumque alia persona diuina: in obliquo vero essentiam diuinam, cuius est per-sona. Articulo quarto huius questionis tradit etiam D. Thomas sensum, in quo affirmat concedi posse personam diuinam dicere in recto essentiam diuinan, & in obliquo relationem: fed quod explicata est, censetur opinio Dni Thomæ, ut contingen-ti vtrumque articulum citatum erit manifestum, id que censet Caetanus.

Addit D. Thomas, personam diuinam significa-re in recto relationem, non per modum relationis sed per modum substantie. Hoc autem, salvo me-liori iudicio, iuxta hanc sententiam ita intelligi. Quemadmodum paternitas creata, & habet, ut sit quoddam relatio, qua duo ex natura rei idem prorsus sunt: potest tamen confusè concipi, ut hoc accidens, non attendendo an relatio sit necne, & rursus, ut hæc singularis relatio: ita paternitas diuina, cum & substantia sit, & relatio, quæ duo ex natura rei idem prorsus sunt, concipi potest confusè, ut hæc numero substantia, non attendendo utrum relatio sit necne, & rursus, ut hæc numero relatio. Inter hos autem diuersos con-ceptris est virilique hoc discrimen: quod primo conceptu concipiatur, & significatur paternitas, non per modum relationis, sed per modum absolutissi-mo vero concipiatur & significatur per modum relationis. Atque hinc est, quod quemadmodum oftenso patre creato, sumptuose formaliter, non dicimus, hoc accidens in concreto est huius acciden-tis, putat filij, hoc accidens: dicimus tamen, hic pater est huius filij hic pater: ita oftenso Patre æternō, nō dicimus, hec hypothesis, aut substantia incommunicabilis, putat Filiij, hypothesis, & substantia incommu-nicabilis: sed dicimus, hic Pater est huius Filiij Pater, idque propter solum modum significandi terminorum. Quia ergo hoc nomen, persona diuina, si-gnificat in recto relationem diuinam, non per modum relationis, sed per modum substantie modo explicato